

Margit Kocsis, la Lady Godiva d'Argelaguer

El setembre del 1985 el Palau de Caramany va organitzar una exposició antològica retrospectiva de la pintora

Per a tothom era «la rossa del cavall», però el seu nom era Margit, Margit Kocsis Kerkhoven. Havia nascut l'any 1941 a l'illa de Java, que aleshores era un territori adscrit a les Antilles Neerlandeses Orientals. Va viure a Leiden, la Haia, Mallorca i Barcelona. Els darrers anys de la seva vida va passar una part dels estius i molts caps de setmana a Argelaguer, on tenia casa i estudi pictòric.

Text i fotos > **JOAN BARBARÀ**, estudiós de la cultura

Era una dona amb els cabells llargs, d'una bellesa captivadora, amarada amb un punt d'exotisme. Es va guanyar la vida fent de model i d'actriu de cinema a l'època del *destape*, de fotovel·les i d'anuncis publicitaris (va substituir Christa Päffgen, *Nico*, cantant de la Velvet Underground i musa

d'Andy Warhol, a la campanya «Terry me va» ideada per Leopoldo Pomés), però a ella, el que l'atreia de veritat era la pintura.

Molt vinculada a les nostres comarques, al llarg de més de deu anys va exposar la seva obra a Olot, Girona, Besalú, Platja d'Aro... Tot just tenia quaranta-tres anys quan es va morir

a Holanda. Poc temps després, el mes de setembre de 1985, el Palau de Caramany, la seva galeria de referència a Girona, li va organitzar una exposició antològica i Carles Vallès va editar un llibre pòstum que era un compendi de la seva obra.

L'anunci de Centenario Terry

Des que l'any 1964 va protagonitzar a la televisió un mític anunci de Centenario Terry, en el qual sortia vestida amb una camisa blanca, vaporosa, cavalcant un cavall blanc a pèl per la platja d'Hondarribia, la seva imatge pública no va aconseguir deslliurar-se mai més d'aquesta marca de brandi i, encara ara, per a la majoria de la gent, Kocsis continua sent «la noia de Terry».

Aquest espot publicitari, que la va llançar a la fama, la va associar a una imatge de dona frívola que la va perseguir tota la vida, però les persones que la varen conèixer no sols no comparteixen aquesta concepció d'ella, sinó que diuen que no tenia res a veure amb la realitat.

>> *Margit Kocsis i Josep Cruañas a Olot, el 1981.*

>> Nena, bota i cargola, oli sobre fusta, 64 x 64 cm, 1981. Col·lecció Carmen Reixach, Girona.

Argelaguer

La vinculació de Margit Kocsis amb Argelaguer li venia per via familiar. En unes declaracions concedides l'any 1979 a Miquel Gil Bonancia, Kocsis confessava al redactor de *Los Sitios* que tenia l'estudi a Argelaguer perquè el seu marit, Alfred López, era d'aquest poble i hi anaven gairebé cada cap de setmana (el matrimoni i les dues nenes, Escarlata i Patrícia), però també perquè li agradava aquesta terra, ja que hi trobava la pau i la tranquil·litat que no tenia a Barcelona.

Viure a Argelaguer li permetia, també, poder practicar una de les seves grans afeccions, l'equitació. Molts veïns del poble encara recorden com parlava català perfectament i, sobretot, les seves excursions a cavall. Tot sovint pujava al Guilar, una ermita de referència a la Garrotxa. Li agradava cavalcar, descobrir llocs nous i endinsar-se en espais que eren inaccessibles als cotxes i fins i tot a peu.

Kocsis s'havia arranjat les golfes de la casa i les havia convertit en el seu estudi. Gil explica que el taller on pintava tenia uns finestrals enormes, cosa que li donava una gran lluminositat qualsevol època de l'any.

En aquest autèntic *sancta sanctorum* hi havia el cavallet de treball muntat

permanentment, i Margit hi tenia quadres seus, però també de Griera, Cruañas i Casacuberta.

Cap al final de la seva vida, la família es va comprar una masia, amb la idea de restaurar-la, al veïnat de Sant Ferriol, a prop de Besalú, però aquest somni es va estroncar bruscament per

la malaltia de l'artista, que ho va frustrar tot.

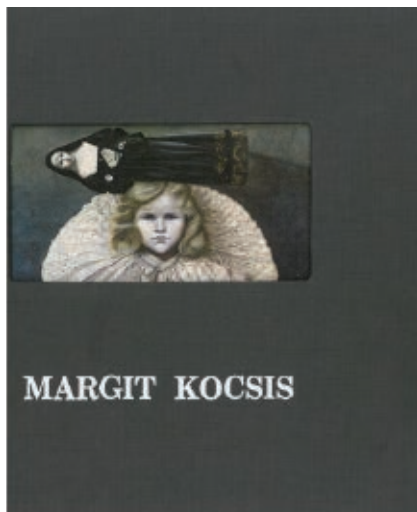
Una autodidacta que es deixava aconsellar

Malgrat que durant els anys cinquanta, quan encara era una nena i vivia a la Haia, va fer alguns cursos de pintura i belles arts, Margit Kocsis sempre es va considerar una artista autodidacta que es va deixar aconsellar per alguns experts, fonamentalment per Rafael Griera que, a banda de pintor, era amic seu i durant alguns anys també va ser el seu veí a Argelaguer.

Precisament, va ser aquest artista canari establert a la Garrotxa el que la va animar perquè donés a conèixer el seu treball. Margit Kocsis havia començat a pintar l'any 1963, però no va ser fins deu anys més tard, el juliol de 1973, que es va decidir a mostrar la seva obra a la Galeria Subex de Barcelona. A partir d'aquí, quan va adonar-se que això de la pintura ja havia deixat de ser una afició i s'havia convertit en una feina, va fer diverses estades a Itàlia per tal de millorar la tècnica. Al mateix temps, també va fer relacions públiques i va anar coneixent gent vinculada amb el món de l'art, particularment alguns galeristes, entre els quals en

>> Nena i gat, oli sobre fusta, 39 x 47 cm, 1983. Col·lecció particular, Barcelona.

>> Llibre sobre Margit Kocsis publicat per Carles Vallès (1985).

destacarem dos: Santiago Godoy i Arcadi Calzada.

Pintura moderna amb música clàssica

L'obra de Margit Kocsis és colorista; ella mateixa deia que al principi de la seva carrera va començar utilitzant pigmentacions contundents, encara que, amb el temps, va anar evolucionant cap a unes tonalitats més subtils fruit de les barreges, cosa que la va portar a aconseguir un tractament del color que prenia matisos nous, però sense perdre força.

Pel que fa als temes dels seus quadres, malgrat que va pintar alguns paisatges, no hi ha dubte que tenia preferència per la figura humana, amb una clara predilecció per les figures de nens. Cal dir que va rebre un encàrrec per fer una sèrie de pintura eròtica que es va distribuir, de forma exclusiva, en el mercat nord-americà.

La pintura que feia Kocsis era moderna, però quan pujava a l'estudi d'Argelaguer i agafava els pinzells, sovint escoltava música clàssica. Deia que Beethoven, Bach, Schubert i Brahms la feien entrar en *trip*.

La pintora dels infants

Atent a als nombrosos retrats de nens que Margit Kocsis va fer al llarg de tota la seva trajectòria artística, alguns crítics d'art l'han anomenada «la pintora dels infants». Alguna vegada la mateixa artista en va parlar i tot. Vegem què en deia en una entrevista: «Tinc un interès especial en el món de la

infància. Em nego a acceptar la imatge que sempre s'ha donat dels nens. D'una banda, es presenten infants amb una expressió de vells amarga, i de l'altra, nens preciosos de postal. D'una manera o d'altra, fins ara, el nen ha estat profundament marginat. Era sempre aquell ésser que quedava silenciós en un racó i amb qui ningú comptava. No vull pintar nens rics i de postal, sinó més aviat nens una mica lletjos, amb personalitat i sentiment humà. Es pot observar la realitat a través de la mirada d'un nen. Això et dona un espai d'observació totalment diferent dels altres».

Exposicions individuals i col·lectives

Al llarg dels més de deu anys que la vam tenir entre nosaltres, Kocsis es va prodigar força, i sovint va mostrar la seva obra a les nostres comarques, tant de forma individual com col·lectiva.

La vàrem poder veure unes quantes vegades tant a la galeria Sant Lluc d'Olot com a Les Voltes o a la Cúria Reial de Besalú, o a les sales municipals de Platja d'Aro, l'any 1975, on la varen presentar com a Margit Kocsis *de López*.

Així mateix, va exposar moltes vegades a Girona, fonamentalment al Palau de Caramany, del qual era considerada una artista resident (hi va exposar durant els anys 1979-1983 i l'any 1984, dues vegades).

Pertot arreu on va anar va rebre bones crítiques. En reproduïm una que li va fer Domènec Moli amb motiu d'una exposició que va fer a la galeria Sant Lluc d'Olot, el desembre del 1981: «Hi ha pintors que posen el temps en moviment, la Margit l'atura. La seva és una pintura estàtica. Els personatges esdevenen figures d'un museu de cera, tractades mil·limètricament. Els colors assoleixen la qualitat de les coses eternes, intemporals...».

Censurada a la Fidel Aguilar

Per bé que era una figura molt popular, a Margit Kocsis no li va pujar la fama al cap i va col·laborar en moltes

causes d'una forma desinteressada. Per posar-ne només dos exemples, l'any 1974 va cedir una pintura per a una subhasta d'obres d'art que es va

Amb la visió definitiva i de conjunt de tota la seva obra, molts dels seus contemporanis es varen rendir als seus encants pictòrics

fer per recollir fons per a un viatge de fi de curs de les alumnes de sisè de les Dominiques. Varen aportar obra a la licitació artistes com ara Isidre Vicens, Emília Xargay i la seva mare, Dolors Pagès; Domènec Fita i Perpinyà Citoler.

El gener de 1978, l'Assemblea d'Objectors de Catalunya i el grup de no-violents de Girona va organitzar una exposició a la Sala Fidel Aguilar. A l'autoritat competent no li va acabar d'agradar i en va retirar alguns cartells, plafons informatius i també una pintura de Kocsis. És el retrat de tota una època que, malauradament, encara no s'ha acabat.

La gran antològica del Palau de Caramany

La desaparició prematura de Kocsis amb quaranta-tres anys va representar un sotrac per a la gent que la va conèixer i també per al món de l'art, particularment el de les nostres comarques.

El setembre de 1985, coincidint amb el desè aniversari de la galeria i aprofitant el fet que Margit Kocsis era una artista resident de la sala, el Palau de Caramany va organitzar una gran mostra antològica retrospectiva de la pintora javanesa, que va reunir les millors obres que havia produït al llarg de la seva vida.

Al mateix temps se'n va presentar un llibre catàleg promogut per Rosa Pous i revisat per Jaume Fàbrega que va editar Carles Vallès. Artistes, crítics d'art i altres persones que havien conegut Kocsis hi varen fer la seva aportació en forma d'article. Parlem de Glòria Bosch, Arcadi Calzada (aleshores vicepresident del Parlament), Modest Cuixart, Jaume Fàbrega, Miquel Gil, Daniel Giralt-Miracle, Francesc Miralles, Domènec Moli i Pere J. Ribalta.

Bellesa i talent també casen

Sovint hi ha hagut gent que ha considerat que l'atractiu físic i el talent són incompatibles, però la trajectòria

de Margit Kocsis desmenteix aquesta apreciació esbiaixada. De fet, ja quan li varen fer l'exposició antològica al Palau de Caramany, on es va poder tenir una visió definitiva i de conjunt de tota la seva obra, molts dels seus contemporanis es varen rendir als seus encants pictòrics. Així, després de veure la mostra, Lluís Roura confessava a Joan Carreras: «És sorprenent que una noia tan guapa pogués pintar tan bé», i el prestigiós crític d'art Jaume Fàbrega, *Jaumó*, reblava el clau tot parlant d'art quan escrivia a *Presència*: «Margit Kocsis, contra el masclisme d'un context que no li perdonava que fos alhora bella, però també una gran persona i una excel·lent pintora, va demostrar que aquests esquemes es podien començar a trencar».

>> Lady Godiva, oli sobre tela de John Maler Collier. Herbert Art Gallery and Museum, Coventry.

La pintura que feia Kocsis era moderna, però quan pujava a l'estudi d'Argelaguer i agafava els pinzells, sovint escoltava música clàssica

Lady Godiva: història i llegenda

Lady Godiva va ser una dama anglosaxona del segle XI casada amb Leofric, comte de Chester i Mèrcia i senyor de Coventry. Ambdós nobles anglesos són recordats per haver estat uns grans benefactors de l'abadia d'Ely i els fundadors dels monestirs de Coventry i Much Wenlock.

Dos segles més tard, el *Flores Historiarum* (una crònica en llatí sobre la història anglesa) recollia un relat que un trobador anava explicant, durant el segle XIII, pels camins, places i mercats de la pèrfida Albíó. Roger de Wendover —així es deia el cronista— explicava la història d'una jove vídua de bellesa exuberant, anomenada Godiva, que el comte Leofric, ja en la maduresa, va prendre per esposa.

Segons la llegenda, durant el govern del comte els vassalls eren obligats a pagar una altíssima tributació que els enfonsava en la misèria. Veient les penalitats que el poble passava per aquesta causa, Godiva va suplicar al seu marit que rebaixés

sensiblement els impostos als seus feudataris.

Leofric es va fer pregar, però, com que estimava molt la seva esposa, finalment va accedir als seus desitjos. El comte va dir a Godiva que rebaixaria els tributs només si ella s'avenia a recórrer la ciutat de Coventry a cavall, completament nua, abillada únicament amb la seva llarga cabellera.

Godiva, que era molt vergonyosa, va accedir a contraccor al repte que li va proposar Leofric, però va demanar a tots els seus vassalls que mentre durés el recorregut es recloguessin a casa seva, amb totes les finestres tancades i sobretot que, en cap cas, la mirassin en la seva nuesa.

La narració que recull el *Flores Historiarum* acaba dient que Godiva va recórrer majestuosament la ciutat de Coventry i que el comte, commogut pel gest de la seva esposa, va complir la seva part del tracte i va rebaixar els impostos.

Sembla que el bufó que contava aquesta història donava més detalls

del passeig de Godiva i explicava que un sastre no va poder reprimir la curiositat i va gosar espigar la seva senyora, entrellucant la seva nuesa pel foradet d'una persiana. Inspirant-se en el passatge de la dona de Lot que recull el llibre del Gènesi, Roger de Wendover acabava el relat dient que el sastre va pagar molt cara la indiscreció i, que si bé no es va convertir en una estàtua de sal (com li passa a la dona de Lot a la Bíblia), sí que es va quedar cec per a la resta dels seus dies.

En la mitologia anglesa, la figura del sastre, del *Peeping Tom*, és un personatge que encarna el rol del *voyeur* modern.

El mite de Godiva és molt conegut a les illes Britàniques i ha estat immortalitzat per la literatura, el cinema i el món de l'art, en les seves diferents vessants. De les nombroses pintures que representen el recorregut de Godiva per la ciutat de Coventry, volem destacar l'extraordinari retrat que en va fer el 1897 el pintor preraphaelita John Maler Collier.